

доказової інформації, а відповідно і комплекс слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів, які необхідно здійснити для одержання і закріплення такої інформації. Все це обумовлює важливе значення для побудови окремих методик розслідування такої криміналістичної категорії, як «слідча версія» та відкриває перспективи подальших наукових досліджень в цьому напрямку.

Список використаної літератури:

1. Криміналістика: [навч. посіб.] / За ред. А. Ф. Волобуєва. – К. : КНТ. – 2011. – 504 с.
2. Криміналістика: [підручник] / Кол. авт.: В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін. / За ред. проф. В. Ю. Шепітька. – 4-е вид., перероб. і доп. – Х. : Право, 2008. – 464 с.
3. Савельєва М. В., Смушкин А. Б. Криміналістика: [учебник] / М. В. Савельєва, А. Б. Смушкин. – М. : Издательство Издательский дом «Дашков и К». – 2009. – 608 с.
4. Криміналістика: учебник для вузов / И. Ф. Герасимов, Л. Я. Драпкин, Е. П. Ищенко и др. – Под ред. И. Ф. Герасимова, Л. Я. Драпкина. – М. : Высшая шк. – 1994. – 528 с.
5. Когутич І. І. Криміналістика: Курс лекцій / І.І. Когутич. – К.: Атіка, 2008. – 888 с.
6. Москаленко Г. В. Побудова типових слідчих версій на початковому етапі розслідування злочинів / Г. В. Москаленко // Форум права. – 2011. – № 4. – С. 493-499.
7. Белкин Р. С. Курс криминалистики: В 3-х т. / Р. С. Белкин. – Т. 2. – М.: Юристъ, 2001. – 313 с.
8. Кофанов А. В., Кобилянський О. Л., Кузьмичов Я. В. та ін. Криміналістика: питання і відповіді: Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 280 с.
9. Початковий етап розслідування злочинів проти довілля: монографія / Ю. М. Туровець. – Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2013. – 224 с.
10. Криміналістика / Под ред. Н. П. Яблокова. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Юристъ, 2005. – 781 с.
11. Коновалова В. Е. Версия: концепция и функция в судопроизводстве: [монография] / В. Е. Коновалова. – Х. : Консум, 2000 – 176 с.
12. Синчук О. В. Інформаційна база для побудови типових слідчих версій [Текст] / О. В. Синчук // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики: Збірник наукових праць. – 2009. – № 9. – С. 155-160.

ПОБЕРЕЖНИК А. О.,
аспірант кафедри правосуддя
(Київський національний університет
імені Тараса Шевченка)

УДК 343.13

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СИСТЕМИ ТА СТРУКТУРИ ГАРАНТІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАННІСТЬ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Стаття присвячена розкриттю поняття системи гарантій забезпечення права на свободу та особисту недоторканність в кримінальному провадженні. Крім цього, у статті розкрито структурні елементи гарантій забезпечення права на свободу та особисту недоторканність в кримінальному провадженні.

Ключові слова: гарантії, кримінальні процесуальні гарантії, свобода, особиста недоторканність, система гарантій, структурні елементи гарантій.

Стаття посвящена раскрытию понятия гарантий обеспечения права на свободу и личную неприкосновенность в уголовном производстве. Кроме того, в статье раскрыты структурные элементы гарантий обеспечения права на свободу и личную неприкосновенность в уголовном производстве.

Ключевые слова: *гарантии, уголовные процессуальные гарантии, свобода, личная неприкосновенность, система гарантий, структурные элементы гарантий.*

The article deals with issues of the system of legal guarantees of the right for freedom and personal immunity in criminal proceedings and its constituent elements. In addition, the article reveals structural elements guarantees the right to liberty and security of person in criminal proceedings.

Key words: *guarantees, criminal procedural guarantees, freedom, personal immunity, system of guarantees, constituent elements of guarantees.*

Вступ. Розуміння гарантій забезпечення права на свободу та особисту недоторканність в кримінальному провадженні є неможливим без з'ясування системи та структури розглядуваних гарантій. Структурність є неодмінною основою існування будь-яких систем. Як відомо, гарантії забезпечення права на свободу та особисту недоторканність в кримінальному провадженні входять до системи гарантій прав особи. Слід відмітити, що саме предметне наповнення пізнавальних засобів, які розкривають зміст системи гарантій прав особи, останнім часом найбільш інтенсивно здійснюється за рахунок гармонізації національного законодавства та міжнародно-правових стандартів в сфері забезпечення прав людини.

Незважаючи на значну кількість наукових публікацій з питань, пов'язаних з системністю та структурністю кримінальних процесуальних гарантій забезпечення прав людини в кримінальному провадженні взагалі (Т. М. Заворотченко, Е. Ф. Куцова, О. П. Кучинська, Л. М. Лобойко, М. А. Погорецький, В. М. Трофименко, О. Г. Яновська,), гарантії забезпечення права на свободу та особисту недоторканність не зазнавали наукового вивчення. А відтак, проблеми визначення системи та структури гарантій забезпечення права на свободу та особисту недоторканність в кримінальному провадженні залишаються невирішеними як у теоретичному, так і в практичному аспектах.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження окремих понять системи гарантій забезпечення права на свободу та особисту недоторканність в кримінальному провадженні, структури розглядуваних гарантій.

Результати дослідження. Структура гарантій забезпечення права на свободу та особисту недоторканність в кримінальному провадженні – це внутрішня форма, стійкі зв'язки елементів якої в сукупності роблять гарантуючий вплив на забезпечення права на свободу та особисту недоторканність в кримінальному провадженні. Саме поняття структури гарантій забезпечення права на свободу та особисту недоторканність в кримінальному провадженні розкриває внутрішній статичний аспект цього інституту. Воно дозволяє побачити виходи, які не є шляхами гарантуючого впливу, виявити канали «зчеплення» подібних гарантій з іншими правовими явищами, проаналізувати їх взаємодію [1, с. 9].

Як справедливо відмічає Ю. А. Гурджі, особливе місце в цій структурній характеристиці займає категорія «правовий статус» – пізнавальний засіб, потенціал якого реалізується при дослідженні правового становища особи, зокрема при вивченні одноіменного правового феномену «правовий статус особи», що є за одностайним визнанням теоретиків права ядром правового становища особи і самої системи гарантій прав особи [2, с. 29].

Необхідно додати, що виключна роль правового статусу в характеристиці системи гарантій прав особи обумовлена, як мінімум, такими обставинами, як тим, що проблематика гарантій прав і свобод людини та громадянина досліджувалась в межах аналізу правового статусу людини і виникла як похідне від його розуміння. По-друге, правовий статус, який є ядром правового становища особи і не має відношення до її індивідуальної характеристики, фіксує комплекс сталих зв'язків особи, які визначають її відношення з іншими суб'єктами

в тій чи іншій сфері суспільних відносин. Також важливим є й те, що правовий статус розкриває специфіку зв'язку «держава» – «особа», відображає становище особи, її інтересів в ієрархії пріоритетів, цінностей самої держави. Зрозумілим є й те, що в якості схеми дослідження, поряд із загальноправовим теоретичним поняттям правового статусу, в повній мірі затребуваними є поняття конституційного та процесуального статусу.

В свою чергу В. М. Трофименко вважає, що кримінальні процесуальні гарантії є складовою частиною правового статусу особи, оскільки лише за допомогою системи гарантій можна реалізувати права, свободи й обов'язки людини та громадянина. Вони покликані забезпечувати, гарантувати нормальне, тобто встановлене законом, функціонування того чи іншого суспільного і правового інституту [3, с. 20].

Т. М. Заворотченко зазначає, що структура гарантій прав і свобод особи включає: по-перше, юридичні акти, тобто закони, підзаконні та інші нормативні акти, які містять норми про права та свободи людини; по-друге, організаційно-правову діяльність суб'єктів права; по-третє, спеціальні гарантуючі методи впливу на суспільні відносини, такі як правотворчі, правореалізуючі та контрольні-наглядові процеси, направлені на забезпечення прав та свобод людини [4, с. 25].

Цікавою видається позиція Л. М. Лобойко, який дещо деталізує структуру гарантій і відносить до них: 1) достатній ступінь урегульованості кримінальної процесуальної діяльності; 2) кримінальну процесуальну форму; 3) принципи кримінального процесу; 4) процесуальний статус учасників кримінального процесу; 5) можливість застосування заходів кримінального процесуального примусу (зокрема запобіжних та інших заходів); 6) судовий контроль; 7) прокурорський нагляд; 8) відомчий контроль; 9) обґрунтування процесуальних рішень і ускладнений порядок прийняття деяких із них (зокрема про взяття особи під варту тощо); 10) право на оскарження дій і рішень органів і посадових осіб, які ведуть процес; 11) юридична відповідальність [5, с. 20].

Вважаємо, що складовими структури гарантій забезпечення права на свободу та особисту недоторканність в кримінальному провадженні є: безпосередньо наявність права на свободу та особисту недоторканність; процесуальна форма самого кримінального провадження, що включає можливість законного обмеження права на свободу та особисту недоторканність; а також процесуальні санкції, які застосовуються при порушенні чи невиконанні обов'язків органу, який здійснює кримінальне провадження, щодо існуючого порядку арешту, тримання під вартою і затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину.

Розглянемо більш докладно кожен складову структури гарантій забезпечення права на свободу та особисту недоторканність в кримінальному провадженні.

1. Наявність права на свободу та особисту недоторканність в кожній особі. Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність, що передбачено як вітчизняним законодавством, так і нормами міжнародного права, і це є ключовим елементом захисту прав особи. Варто зазначити, що особа не може відмовитись від прав, які гарантовані їй у ст. 5 Конвенції, навіть якщо вона добровільно погодилась на позбавлення свободи. А абз. 3 п. 65 Рішення по справі «Де Вільде, Омс і Версип проти Бельгії» Європейський суд підкреслив, що право на свободу має занадто велике значення для особи у демократичному суспільстві, щоб вона змогла втратити захист з боку Конвенції з тієї лише причини, що сама дала згоду на тримання себе під вартою [6].

Отже, сама наявність зазначеного права гарантує те, що ніхто не може бути свавільно позбавлений волі.

2. Кримінальна процесуальна форма є встановленим законодавством порядком провадження кримінального провадження, кожної його стадії окремо, їх послідовність, взаємні зв'язки, контрольні-ревізійний характер ступінчастої системи кримінального процесу, прийнятої в Україні, несе в собі не лише гарантію виконання завдань правосуддя і досягнення його мети, але й гарантує дотримання прав і законних інтересів осіб, що беруть участь в кримінальному провадженні [7, с. 37].

У кримінальному процесі України форма, по суті, визнається найважливішою процесуальною гарантією, оскільки утворює собою, як зазначив Є. Г. Коваленко, врегульований, обов'язковий правовий режим провадження по кримінальних справах. Це сукупність

встановлених процесуальним законом умов, за яких провадиться як діяльність у цілому, так і кожна процесуальна дія зокрема, приймається кожне рішення по справі, і які визначають зв'язок і послідовність проваджених дій і прийнятих рішень [8, с.19]. Подібної думки притримуються і інші процесуалісти (Р. Д. Рахунов, Я. О. Мотовиловкер, В. М. Шпильов, М. М. Михеєнко, Л. М. Лобойко та ін.). М. М. Михеєнко, зазначає, що оскільки вона передбачена законом, її порушення завжди означає порушення закону і може спричинити скасування або зміну прийнятого рішення [9, с. 30-31]. Звісно, що і кримінальна процесуальна форма, як зауважив О. Чучукало, є не раз і назавжди чимось даним, вона повинна вдосконалюватись з урахуванням потреб практики та під впливом юридичної науки [10, с. 58].

Слід зауважити, що Пленум Верховного Суду України у своїх постановках постійно звертає увагу суддів на необхідність суворого дотримання процесуальної форми. Зокрема у п. 1 постанови від 29 червня 1990 р. «Про виконання судами України законодавства і постанов Пленуму Верховного Суду України з питань судового розгляду кримінальних справ і постановлення вироку» вказується, що «неухильне додержання передбаченої законом процесуальної форми є неодмінною умовою всебічного, повного й об'єктивного дослідження обставин справи, встановлення істини і прийняття по ній законного, обґрунтованого і справедливого рішення» [11].

Відповідно до ч. 1, 2 ст. 29 Конституції України, ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом. У разі необхідності запобігти злочині чи його перепинити уповноважені на те законом органи можуть застосувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід, обґрунтованість якого протягом сімдесяти двох годин має бути перевірена судом. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого рішення суду про тримання під вартою [12].

Так, ч. 1 ст. 183 КПК України визнає тримання під вартою винятковим запобіжним заходом, який застосовується виключно у разі, якщо прокурор доведе, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів не зможе запобігти ризикам, передбаченим ст. 177 КПК України. За загальним правилом, запобіжний захід у вигляді тримання під вартою не застосовується, окрім винятків, передбачених у ч. 2 ст. 183, ч. 5 ст. 176 КПК України.

Таким чином, сам порядок кримінального провадження виступає гарантом забезпечення права на свободу та особисту недоторканність в кримінальному провадженні.

3. Процесуальні санкції також гарантують забезпечення права на свободу та особисту недоторканність в кримінальному провадженні, що дає можливість запобігти порушенню самого права особи та невиконанню обов'язків органу, який здійснює кримінальне провадження, щодо існуючого порядку арешту, тримання під вартою і затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, відновлювати порушене право і карати за невиконання зазначених вище обов'язків.

Так, наприклад, у абз. 1 п. 18 Листа Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання порядку застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування та судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України» № 511-550/04-13 від 04.04.2013 р. зазначається, що клопотання про продовження строку тримання під вартою має право подати прокурор, слідчий за погодженням із прокурором не пізніше ніж за п'ять днів до закінчення дії попередньої ухвали про тримання під вартою. Якщо ж таке клопотання подане пізніше, воно вважається поданим із порушенням процесуальних строків. Слідчий суддя, суд у такому випадку, приймаючи клопотання до розгляду, зобов'язаний порушити питання про відповідальність слідчого, прокурора, який порушив процесуальний строк, перед органами, які уповноважені притягати його до дисциплінарної відповідальності (наприклад, перед прокурором вищого рівня) [13].

Також передбачена і кримінальна відповідальність, так у ст. 371 КК України вказується, що завідомо незаконне затримання або незаконний привід, особа карається позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до п'яти років або обмеженням волі на строк до трьох років. За завідомо незаконні домашній арешт або

тримання під вартою – карається обмеженням волі на строк від трьох до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк.

На думку О. Пожар, саме притягнення до відповідальності кожного без виключення працівника правоохоронних органів, який порушує права людини, є одним дієвим механізмом охорони та захисту права на особисту недоторканність. Для цього потрібна певна воля правозастосовувачів, адже навіть коли доказів вини достатньо, їх практично не вдається притягти до відповідальності, винятки становлять випадки висвітлення фактів правопорушень у засобах масової інформації, що спричинили широкий громадський резонанс [14, с. 43].

Таким чином, ми бачимо, що вищенаведені елементи структури розглядуваних гарантій кожній окремо і у своїй сукупності гарантують забезпечення права на свободу та особисту недоторканність.

Переходячи до питання про систему гарантій забезпечення права на свободу та особисту недоторканність в кримінальному провадженні, слід зазначити, що ця система складається з двох видів правових гарантій: гарантій-умов і гарантій-засобів.

Як справедливо відмічає О. Г. Яновська, правові гарантій-умови – це гарантії, які безпосередньо своїм існуванням зумовлюють можливість їх здійснення [7, с. 39]. Тобто, це ті гарантії, які вже зі своєї природи є гарантіями забезпечення права на свободу та особисту недоторканність. Саме, як з'ясували вище, цій ознаці відповідають складові елементи структури гарантій забезпечення права на свободу та особисту недоторканність. Тобто, правові гарантій-умови – це безпосередньо право особи на свободу та особисту недоторканність, процесуальна форма кримінального провадження та процесуальні санкції.

Правові гарантій-засоби – це такі гарантії забезпечення права на свободу та особисту недоторканність в кримінальному провадженні, які складають і визначають механізм реалізації, процес здійснення правових гарантій-умов [7, с. 39]. Складовими частинами такого механізму реалізації розглядуваних гарантій є:

1. Правова форма закріплення гарантій. Ця форма дозволяє мовою законів, інших нормативних актів забезпечити право на свободу та особисту недоторканність, визначити процесуальну форму кримінального провадження, вказати необхідні процесуальні санкції.

2. Діяльність учасників кримінального провадження, в ході якої забезпечується право на свободу та особисту недоторканність; запроваджуються в життя норми, що визначають порядок ведення кримінального провадження, вживають процесуальні санкції.

3. Суб'єкти реалізації гарантій забезпечення права на свободу та особисту недоторканність в кримінальному провадженні. Тобто це фізичні та юридичні особи, які у той чи інший спосіб мають відношення до самого кримінального провадження, а відтак і до забезпечення права на свободу та особисту недоторканність зокрема.

Більшість вчених вважають, що кримінальні процесуальні гарантії, зокрема і гарантії забезпечення права на свободу та особисту недоторканність, мають комплексний характер і утворюють собою певну систему. В. З. Лукашевич до цієї системи включає: а) закріплені в законі обов'язки органу дізнання, слідчого, прокурора та суду, направлені на охорону законних інтересів особистості; б) закріплені в законі засоби, які дають можливість вимагати відновлення порушених прав та законних інтересів особи і ставити питання про відповідальність посадових осіб; в) діяльність захисника [7, с. 28].

Е. Ф. Куцова зазначає, що гарантіями прав та інтересів особи є ціла система різноманітних передбачених кримінальним процесуальним законом засобів, які реалізуються у діяльності суду, прокурора, слідчого, захисника, а також інших учасників кримінального процесу, завдяки чому у сукупності з іншими видами гарантій у процесі цієї діяльності забезпечуються права та інтереси особи в кримінальному провадженні [15, с. 7].

У якості основних видів гарантій П. С. Елькінд були виділені: процесуальні норми, закріплені у них права та обов'язки учасників кримінального провадження; принципи судочинства, які закріплені в правових нормах; кримінальну процесуальну форму; діяльність учасників кримінального судочинства; систему перевірки обґрунтованості прийнятих рішень, систему контролю законності процесуальних дій; систему процесуального примусу, процесуальні санкції [16, с. 67].

Про системний характер гарантій говорить, зокрема, той факт, що усі види гарантій, будучи цілком самостійними категоріями, водночас тісно пов'язані між собою і багато в чому обумовлені одна одною. Саме тому забезпечення прав учасників кримінального провадження здійснюється усією системою гарантій, які діють у кримінальному процесі (як юридичні, так і загальні) [17, с. 7].

Так, Е. Ф. Куцова відмічає, що якістю кримінальних процесуальних гарантій прав і законних інтересів обвинуваченого володіють такі обов'язки органу, що проводить кримінальне провадження [18, с. 8-9]:

а) які безпосередньо кореспондують відповідним правам підозрюваного, обвинуваченого. Так, наприклад, вимоги ч. 1 ст. 196 КПК України про зазначення в ухвалі про застосування запобіжних заходів обставин, які свідчать про існування ризиків, передбачених ст. 177 КПК України та обставин, які свідчать про недостатність застосування більш м'яких запобіжних заходів для запобігання таким ризикам, строк дії ухвали слідчого судді про тримання під вартою, який не може перевищувати 60 днів, передбачене ч. 1 ст. 197 КПК України, відповідають праву особи на свободу та особисту недоторканність;

б) ті, яким такий взаємозв'язок з конкретними правами не властивий, але в силу свого існування вони служать забезпеченню реалізації та захисту прав та законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого;

в) обов'язок вказаних вище осіб роз'яснювати підозрюваному, обвинуваченому його права.

Як справедливо відмічає Е. Ф. Куцова, вищезазначені права та обов'язки органу, що проводить кримінальне провадження, можуть служити кримінальними процесуальними гарантіями прав і законних інтересів особи (в тому числі і забезпечення права на свободу та особисту недоторканність) також тому, що їм властиві обов'язковість виконання при наявності в кожній даній ситуації умов, на які розраховане певне право чи обов'язок [18, с. 10].

В системі засобів, які служать кримінальними процесуальними гарантіями прав і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, особливе місце займають обов'язки осіб, які провадять кримінальне провадження, тому що розслідування, розгляд кримінальних справ та здійснення нагляду за законністю – виключна компетенція цих осіб.

Діяльність суду, прокуратури, осіб, які здійснюють досудове розслідування, служить суттєвою гарантією прав і законних інтересів осіб, які беруть участь в кримінальному провадженні, при цьому набувають таку властивість в результаті взаємодії різних правових гарантій.

При цьому для досягнення вказаної мети досить вагомими є і кримінальні правові норми. Застосування кримінальних процесуальних засобів, які забезпечують права та законні інтереси особи, неможливо у відриві від норм кримінального права, які з ними співвідносяться [18, с. 13]. Так, від сутності даних норм, від їх повноти, чіткості, визначеності залежить надійність кримінальних процесуальних засобів, які з ними співвідносяться; залежить можливість охорони таких прав та інтересів діяльністю суду, прокуратури, органу дізнання.

Слід також додати, що крім спеціальних гарантій забезпечення права на свободу та особисту недоторканність в кримінальному провадженні, існують і загальні гарантії, які своїм існуванням справляють певний вплив на гарантованість забезпечення права на свободу та особисту недоторканність. До них, зокрема, відносяться соціально-економічні, політичні та ідеологічні умови життя суспільства. Як уже зазначалось, і загальні гарантії, і юридичні знаходяться у нерозривній єдності.

Так, проаналізувавши позицію В. М. Тертишник [19, с. 18-19], зазначаємо, що система гарантій забезпечення права на свободу та особисту недоторканність в кримінальному провадженні містить: 1) юридичне визначення самого права на свободу та особисту недоторканність; 2) недопустимість звуження даного права як за об'ємом, так і за змістом, окрім як обмеження права на свободу та особисту недоторканність лише на підставі закону; 3) визначення процедури реалізації розглядуваного права; 4) роз'яснення учасникам кримінальної процесуальної діяльності права на свободу та особисту недоторканність та порядку його реалізації; 5) надання реальної можливості для самореалізації; 6) недопущення порушення права на свободу та особисту недоторканність зі сторони третіх осіб, інших учасників кри-

мінального провадження; 7) надання допомоги зі сторони слідства, прокуратури, захисника і суду в реалізації права іншими учасниками кримінального провадження; 8) попередження порушення права на свободу та особисту недоторканність в кримінальному провадженні, наділення обов'язками здійснення заходів щодо їх попередження особами, які ведуть кримінальне провадження чи здійснюють функцію процесуального керівництва; 9) захист розглядуваного права за допомогою встановлення перепон для їх порушення; 10) відновлення порушеного права; 11) повна реабілітація та відшкодування заподіяного порушенням права на свободу та особисту недоторканність, що передбачено законом.

Висновки. Таким чином, доля конкретної гарантії повинна визначатись її місцем в усій системі гарантій, узгодженістю з іншими елементами цієї системи, соціальною значущістю як на стратегічному, так і на тактичному рівні [20, с. 70-71].

Відзначимо, що структуру розглянутих гарантій потрібно відрізнити від системи гарантій забезпечення права на свободу та особисту недоторканність в кримінальному провадженні, тому що остання відображає видову різноманітність гарантуючих засобів, що вживаються в забезпеченні права на свободу та особисту недоторканність, а структура розглядає будову цих гарантій «зсередини».

Список використаних джерел:

1. Синюкова Т. В. Юридические гарантии реализации прав и обязанностей советских граждан: автореф. дис. канд. юрид. наук. – Свердловск, 1986. – С. 19.
2. Гурджи Ю. А. Процессуальное обеспечение прав личности: вопросы теории: [монография] / Ю. А. Гурджи. – Одесса: Пальмира, 2006. – 173 с.
3. Трофименко В. М. Кримінально-процесуальні гарантії особистості в стадії судового розгляду: дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 / В. М. Трофименко – Х., 2000. – 188 с.
4. Заворотченко Т. М. Конституційно-правові гарантії прав і свобод людини і громадянина в Україні: дис. канд. юрид. наук. – К., 2002.
5. Лобойко Л. М. Кримінально-процесуальне право: курс лекцій / Л. М. Лобойко. – 2-ге вид., змін. і доп. – К.: Істина, 2008.
6. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Де Вильде, Оомс і Версип проти Бельгії» від 18.06.1971 р. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/980_161.
7. Яновська О. Г. Правові гарантії діяльності адвоката-захисника в кримінальному процесі України: дис. канд. юр. наук: 12.00.09/ О. Я. Яновська; КУ ім. Т. Шевченка. – К., 1997. – 210 с.
8. Коваленко Є. Г. Кримінальний процес України / Є. Г. Коваленко. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 576 с.
9. Михеєнко М. М. Кримінальний процес України: [підручник] / М. М. Михеєнко, В. Т. Нор, В. П. Шибіко. – (2-ге вид., перероб. і доп.). – К.: Либідь, 1999. – 536 с.
10. Чучукало О. Встановлення істини як мета доказування / О. Чучукало // Право України. – 2006. – № 1. – С. 58.
11. Постанова від 29 червня 1990 р. «Про виконання судами України законодавства і постанов Пленуму Верховного Суду України з питань судового розгляду кримінальних справ і постановлення вироку». – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-90>.
12. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80/para4178#n4178>.
13. Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання порядку застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування та судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України» № 511-550/0/4-13 від 04.04.2013 р. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0511740-13>.
14. Пожар О. Проблеми забезпечення права на особисту недоторканність в Україні та деякі шляхи їх вирішення / О. Пожар. – Юридичний вісник. – 2014. – № 4. – С. 40-45.
15. Куцова Э. Ф. Уголовно-процессуальные гарантии прав и законных интересов личности (советский уголовный процесс): автореф. дисс. докт. юрид. наук / Э. Ф. Куцова. – М., 1986. – 46 с.

16. Элькин П. С. Толкование и применение норм уголовно-процессуального права / П. С. Элькин. – М., 1967. – 192 с.
17. Кучинська О. П. Поняття гарантій забезпечення прав учасників кримінального провадження / О. П. Кучинська // Адвокат. – 2012. – № 7 (142). – С. 4-8.
18. Куцова Э. Ф. Гарантии прав личности в советском уголовном процессе / Э. Ф. Куцова. – М. : Юрид. лит., 1973. – 200 с.
19. Тертишник В. М. Гарантії істини та захисту прав і свобод людини в кримінальному процесі: [монографія] / В. М. Тертишник. – Д. : Юрид. акад. МВС України, Арт-Прес, 2002. – 432 с.
20. Кондратов П. Е. Гарантии интересов обвиняемого как фактор, определяющий формирование и осуществление советской уголовной политики / П. Е. Кондратов // Гарантии прав личности в социалистическом уголовном процессе / Под. ред. Я. О. Мотовилова. – Ярославль: Изд-во Ярослав. гос. ун-та, 1981. – С. 64-72.

СТЕЦЕНКО Ю. В.,

кандидат юридичних наук, адвокат

УДК 343.985.1

ЩОДО СУБ'ЄКТІВ ВИСУНЕННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ВЕРСІЙ

Автором проведено аналіз криміналістичної літератури щодо суб'єктів висунення криміналістичних версій під час досудового розслідування і судового розгляду. Досліджуються можливості висунення криміналістичних версій потерпілим, його представником, підозрюваним (обвинуваченим) та його захисником. Сформовано авторське бачення шляхів удосконалення криміналістичних засад висунення та перевірки версій під час розслідування злочинів.

Ключові слова: *криміналістична версія, кримінальне судочинство, принцип «рівності можливостей», змагальність сторін, розслідування злочинів.*

Автором проведен анализ криминалистической литературы о субъектах выдвижения криминалистических версий во время предварительного расследования и судебного рассмотрения. Исследованы возможности выдвижения криминалистических версий потерпевшим, его представителем, подозреваемым (обвиняемым) и его защитником. Сформировано авторское видение путей совершенствования криминалистических основ выдвижения и проверки версий во время расследования преступлений.

Ключевые слова: *криминалистическая версия, уголовное судопроизводство, принцип «равных возможностей», состязательность сторон, расследование преступлений.*

The author provided review of the literature in the field of criminalistics about persons who have right to initiate the versions during preliminary investigation and at a trial. The opportunities of bringing up the versions by crime victim, victim's representative, crime suspect (the accused), defense counsel are explored. Author's vision of improvement of criminalities theory for the versions bringing up and examination during investigation of the crimes is formed.

Key words: *investigation version, criminal proceedings, principle of equal opportunities, adversarial character of the parties, criminal investigation.*

